34e jaargang nr. 2 maart/april 1982

DE NIJDAMSTRA TYNGE

PERIODIEK VOOR DE GESLACHTEN NIJDAM, NIEUWDAM, VLEER, WIJNIA

Orgaan der Nijdamstra–Stichting

LENTE-WEELDE

Kleine witte wolkjes drijven over.
Voorjaar, vluchtig als de wind.
Alles bot uit, struiken, boom en lover.
Het tere groen, hier en ginds.

Zoele wind, heerlijk zacht en zó geurig,
Alles riekt naar bloemengeur.
Lentefeest: heel de natuur prijkt fleurig,
Is voorzien van Scheppings keur.

Onuitputbaar, zoveel kleur en soorten,
Levensweelde bor'len op.
Wagenwijd open staan d' voorjaarspoorten.
Mens geniet! Weelde volop.

Hemelse glans op de dorre aarde.
Juich! in deze schepping vreugd.
Heel de aarde ontvangt nieuwe waarde.
Zomerdruppels vallen: juicht!

(Overgenomen uit: „Het Uitzicht" door Theo Nijdam.)

WEL EN WEE VAN ONZE VOOROUDERS IN DE 17e EEUW (2)

Op deze rust kunnen wij jaloers zijn. Maar er was anders zoveel, wat hun leven bedreigde en wat wij met onze techniek en wetenschap te boven zijn. Een misoogst was b.v. vast in zijn gevolgen erger dan voor ons een hongerwinter van 1944–1945. Een hagelbui die het gewas in de tuin vernietigde, betekende een grote schadepost voor het gezin, maar sloeg de bliksem in de onbeschermde boerderij dan was er geen verzekering, die de schade dekte en geen brandweer die kwam om het vuur te blussen. Kwam er een besmettelijke ziekte in het land, dan waren er geen middelen om deze te beperken. Kwam er een veeziekte, dan was een ramp nabij gekomen.
Meer dan wij in de 20ste eeuw, waren onze voorouders afhankelijk van het noodlot, waren zij overgeleverd aan de natuur-elementen en hun afweer daartoe was het zoeken van bescherming bij de Allerhoogste. Hun gebed was een innig gebed en het „verlos ons van de boze" was voor menige boer eerlijker en inniger gebeden tot God dan thans het gebed van menige geestelijke voorganger. De mens in deze nood stond dichter bij God. Hij wist dat hij slechts een klein mensje was in de machtige oneindigheid, machteloos, en daarom

was zijn Schepper zijn enige toevlucht. Toch was dit innig geloof niet vrij van bijgeloof. Er werd in die eeuw nogal terdege geloofd in heksen, spoken, saters (hekeldicht) en alles wat daarmede annex was en geen dominee kon dit bijgeloof beteugelen en trouwens heel vaak was dominee even bang voor deze werktuigen van „de boze" als zijn kerkgangers. Gebrek aan ontspanning en sensatie zorgden er voor dat op de lange winteravond sterke verhalen de ronde deden in de huiskamer, zodat menige jongkerel, die daags „nergens voor stond" met angst in de tenen in de bedstee kroop en 's nachts droomde van de duivels, die hem omringden. Ook dit waren nog maar uitvloeisels van sterke verhalen, maar wat te zeggen van de doden die 's nachts op het kerkhof vertoefden of de geest van de edelman, die in de kerker van een kasteel was vermoord en nu de bevolking niet met rust liet, of van de heksenprocessen en dorpsgerichten tegen mensen die ervan verdacht werden met de boze om te gaan. Hoeveel onnoemelijk leed heeft dat bijgeloof in die tijden niet veroorzaakt!

Wordt vervolgd.

FAMILIEBERICHTEN

Erg gelukkig en met dank aan God, die ons huwelijk opnieuw gezegend heeft door de geboorte van ons dochtertje en zusje, dat wij noemen **Jolanda Carin**.
K.Wijnja, A.Wijnja-Elgersma, Ymkje - Ali.
Geb. datum 2.2.1982. Eastwei 6, 8625 HV Oppenhuizen.

Stille dream – Yn ús bestean: – In berte – Fol ús herte – Yn ús frede – Foar Syn genede – Dit lytse begjin – Makket ús ta gesin.
Us jonkje kriget de nammen **Alle Roelof**. Wy neame him Roelof.
Klaas Dijkstra, Gabine Dijkstra-Wynia. Tsjamkedykje 4, 8571 MS Harich.
5 maart 1982.

7.02.1982 vierden **Menne Wienia en Ietje Jorritsma** hun 25-jarig huw'lijksfeest.
Folkert, Epeus, Bert en Hayo.
Weinsleatstrj. 26, 8621 BA Heeg.

Op 28 februari a.s. zijn onze ouders en grootouders **Siebren Winia en Jenny Poepjes** 25 jaar getrouwd.
Hun dankbare kinderen. Tjerkgaast, februari 1982, Gaestdyk 8.

Hjoed is it 12½ jier lyn dat ús bern, suster en sweager **Jacob Wijnja en Mettje Wijnja-Dijkstra** troud binne.
De Hoarne 11.3.1982.

Donderdag 25 maart zijn onze ouders, opa en oma **R.Nijdam en H.J.Nijdam-Ubels** 55 jaar getrouwd.
9471 CC Zuidlaren, Ebbingekamp 24.
Kinderen, klein- en achterkleinkinderen.

„God was in Christus de wereld met Zichzelf verzoenende, hun hunne zonden niet toerekenende, en heeft het woord der verzoening in ons gelegd."
Bevorderd tot Heerlijkheid mijn lieve man en onze heit **Reinder Agema** op de leeftijd van bijna 75 jaar, eerder weduwnaar van Pierkjen Wijnia.
Wij zijn God dankbaar voor wat wij in hem ontvingen.
Dokkum: J.Agema-Noppers. Reeuwijk: Jannie en Sjaco Agema. Dokkum: Jellie en Gatze Agema. Damwoude: Gilly en Renze Boelens. Canada: Ytje en Klaas Boonstoppel. Dokkum: Renny en Wim Harms. Dokkum: Zwanny en Reinder. Reeuwijk: Jannie en Sjacco.
9101 AA Dokkum, 4 februari 1982, Hantumerweg 45.

6.02.1982 overleed **Jacob Wijnia** op de leeftijd van 65 jaar.
M.Wijnia-Heida. Menno Simonszstrj. 32, 8561 CG Balk.
Kinderen: Durk en Janke, Wâldsein. Foekje en Uilke, 't Hearrenfean. Jan en Dieuwke, Dokkum. Tietje en Hidde, Wommels. Gerben en Ans, Harns. Gerrit en Jeannette, Losser. Tineke en Japie, Balk. Minke, Ljouwert. Joes en Coby, Balk. Jappie, Balk.

25.02.1982 overleed **Wiebe Hofma** in de ouderdom van bijna 88 jaar.
Sinds 29.10.1974 weduwnaar van Jitske Vleer.
Gorredijk, Nieuweweg 41.

26.02.1982 overleed **Grietje Pietersen** in de ouderdom van 86 jaar.
Sedert 14.07.1974 weduwe van Ate Nijdam.
Zuidlaren, Ludinga 29.

1.03.1982 overleed **Gea Vleer-Kok** (geboren 24.02.1928).
Joop, Rob, Marjo en Tom, Mellijn en Jelmar.

Na een kortstondige ziekte overleed onze lieve moeder, schoonmoeder en grootmoeder **Everdina Nijdam**, sedert 11 september 1976 weduwe van M. Westra, in de ouderdom van 81 jaar.
Psalm 84 berijmd.
De bedroefden: Heemstede: S.Westra, H.Westra-Frankena. Gaastmeer: W.Westra, M.Westra. Oude Wetering: S.Westra, H.Westra-de Jong. En kleinkinderen.
Gaastmeer, 19 maart 1982.
Correspondentieadres: Munkedyk 6, 8611 JM Gaastmeer.

FAMILIENIEUWS

Op de indoor dressuur-wedstrijd, die de ponyclub „Bijkershoeve" 14 maart in de Eswal-manege te Vries hield, kwam sterk uit in klasse M: Monique Nijdam uit Haren met Eiberskamp Zorro.

- * -

Nu nog een berichtje uit de ijsperiode januari '82.
Henk Nijdam legde in Beerta beslag op de langebaan schaatstitels van het gewest Groningen.
Nijdam zegevierde op alle afstanden en vestigde op de 1500 meter een nieuw gewestelijk record op natuurijs, in 43.3.

****
* *
* Lepeltjes met het familiewapen. *
* Wij hebben nog een kleine voorraad ervan, die moeten het huis uit. *
* Nichten, neven, stort zoveel maal zes gulden op de giro van onze *
* penningmeester en u ontvangt ze franco thuis. Het zijn zwaar ver- *
* zilverde lepeltjes, verpakt in een prachtig (gouden) doosje en voor *
* slechts f. 6,– per stuk. *
* Uw voorzitter. *
* *
****

HUIS- EN HANDMERKEN
(vervolg blz. 11 jan./febr. 1982)

In West-Friesland worden veel wapens aangetroffen waarin alleen het huismerk voorkomt, een duidelijk bewijs dat het huismerk hier een familieteken en geen persoonlijk teken was. Jhr. van Beresteyn heeft in het Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie, jaargang 1948, aangetoond dat – gelijk als in West-Friesland – in Amsterdamse regentenfamilies veelal eenzelfde huismerk eerst in het zegel, later in het wapen gebruikt werd. Hij kwam dan ook tot de conclusie dat men wel mag aannemen, dat huismerken niet steeds een personeel karakter, doch ook een familiaar karakter droegen.
In 1948 heeft dus een gezaghebbend persoon op het terrein van de genealogie en heraldiek bewezen dat althans in Amsterdam, in gegoede families, de huismerken in de 13e, 14e, 15e en 16e eeuw, veelal een familiaar karakter toonden, hetgeen er op zou kunnen wijzen dat in de late middeleeuwen huismerken in de Friese landen nog in gebruik waren. Hieruit is dan af te leiden

dat de handmerken van later, ook in Westerlauwers Friesland vooraf gegaan zijn door huismerken. Het sterkste bewijs hiervoor zie ik in het feit dat in Friesland de merken zeer veelvuldig in familiewapens voorkomen. Er is terdege sprake van huismerken in Friesland geweest en moeten we deze dus als familietekens beschouwen en als voorlopers van de familiewapens.

Wordt vervolgd.

Wij moeten er een eer in stellen het erfgoed aan hen, die ons zijn voorgegaan, vermeerderd en verbeterd over te dragen aan de geslachten, die na ons komen.
Cambetta

GENEALOGIE
Tiende generatie (vervolg)

KINDEREN VAN PIETER DURKS NIJDAM EN JEL VLAS

– X – 2053 – FEIKE PIETERS NIJDAM, geb. omstreeks 1886 te Idzega, overl. 12.10.1973 te ?, trouwde in december 1907 in Wymbritseradeel met DIEUWKE VERBEEK.
Kinderen:

PIETER FEIKES,	geb. ? huwde H. van Roon.
PIETJE,	geb. ? huwde C.Ros.
JEL,	geb. ? huwde B.G.Brakshoofden.

– X – 2054 – DURK PIETERS NIJDAM, geb. 21.08.1884 te Idzega, overl. 20.10.1969 te Sneek, van beroep landarbeider, trouwde 21.05.1910 in Wymbritseradeel met ANTJE DE HAAN, geb. 18.01.1888 te Heeg, overl. 3.05. 1969 te Sneek, dochter van Ale de Haan en Wopkje de Vries.
Kinderen:

PIETER DURKS,	geb. 26.02.1911 te Heeg, woont 31807 Lyx Hollow R.D. (USA) Creswel (Oregon) – 97.426.
ALE DURKS,	geb. 18.01.1913 te Idzega, overl. 28.09.1932 aldaar.
JEL,	geb. 16.05.1915 te Idzega, huwde Rimmer van Netten, geb. 1.09.1912, overl. 4.01.1980, zn. van Eelke en Rinske van Netten.
FEITE DURKS,	geb. 17.12.1917 te Idzega, woont te Grenada (Cal.) 96038 (P.O.Box: – 276).
FEIKE DURKS,	geb. 19.12.1929 te Idzega, woont 413 Wiselake rd, Ferndale (Wash.) 98.248.

WOPKJE, geb. 3.08.1825 te Idzega, huwde 13.05.1948 te Bolsward met J.Jongstra te Witmarsum, zoon van Tjerk Jongstra en Imkje de Vries. Wopkje woont thans aan de Gasthuissingel 17 te Bolsward.

KINDEREN VAN LINZE DURKS NIJDAM EN JANTJE WALSWEER

– X – 2055 – DURK LINZE NIJDAM, geb. 21.02.1893 te Oosthem, van beroep tuinbouwer, huwde 3.04.1919 te Enkhuizen met VOKELTJE KORT, geb. 31.10.1894 te Enkhuizen, dochter van Piet Kort en Neeltje Kok.
Eén dochter:
JANTJE, geb. 5.02.1920 te Andijk, wijkverpleegster.

– X – 2056 – GERRIT LINZES NIJDAM, geb. 4.07.1895 te Oosthem, van beroep slager, huwde 26.05.1917 in Wymbritseradeel met ANTJE HILVERDA, geb. 15.04.1895 te Abbega, dochter van Gerben Hilverda en Ymkje Visser.
Kinderen:
YMKJE, geb. 15.02.1922 te Andijk, huwde J.Vriend (Andijk).
LINZE, geb. 10.01.1924 te Andijk, huwde W.Brouwer, geëmigreerd naar Lynden (U.S.A.).
GELKJE, geb. 7.04.1926 te Andijk, huwde J.Uiterdijk (Andijk).
GERBEN, geb. 9.11.1927 te Andijk, huwde C.Kramer, geëmigreerd naar Oak Harbor (U.S.A.).
JANTJE, geb. 5.01.1929 te Andijk, huwde N.Vriend (Andijk).
DURKJE, geb. 30.07.1932 te Andijk, huwde J.Mosselman.
SIETSE GERRIT, geb. 1.04.1934 te Enkhuizen, huwde A.Kastelein.

– X – 2057 – KLAAS LINZES NIJDAM, geb. 6.07.1899 te Oosthem, van beroep bloembollenkweker, overl. 17.05.1934 te Andijk, huwde AAFJE SCHUURMAN, geb. ? te ?, overl. ? te ?, dochter van ?.
Eén zoon:
SIMON, geb. 10.10.1931 te Andijk, huwde S.Tuinder (Klein~~goed~~ gouw 31, Andijk).

KINDEREN VAN SIJBREN DURKS NIJDAM EN WIJBREG RIEGSTRA

– X – 2062 – HARING SIJBRENS NIJDAM, geb. 18.12.1901 te Oosthem, van beroep: Verfmenger Inktfabriek, huwde 22.05.1926 in Wymbritseradeel met WYTSKE KUIPERS, geb. 25.06.1904 te Woudsend, dochter van Willem Kuipers en Corneliske Wiersma.

Kinderen:

CORNELISKE,	geb. 6.11.1929 te Oosthem, huwde Johannus Evert Possemis, de Veste, Lelystad.
SIJBREN HARINGS,	geb. 19.09.1931 te Oosthem, huwde Allison Vasey. 21A, Glousterstreet, Jilverstream (Nieuw Zeeland).
WYBRIGJE,	geb. 1.09.1934 te Oosthem, huwde Ap Breijer, Irenehof 11, Naarden.
WILLEM HARINGS,	geb. 11.06.1936 te Hilversum, volgt.
DIRK HARINGS,	geb. 23.06.1939 te Hilversum, ongehuwd.
MAAIKE,	geb. 4.04.1947 te Hilversum, huwde Willem Kreuning.

– X – 2063 – DURK SIJBRENS NIJDAM, geb. 1.08.1903 te Nijland, overl. 29.10.1978 te Workum, winkelier te Oosthem t/m 1965, huwde 1.09.1930 in Witmarsum SIJTSKE WIJNIA (– 1753 –), geb. 5.02.1906 te Burgwerd, dochter van Theunis Ages Wijnia en Antje Mensonides.

Kinderen:

WIJBRIG,	geb. 30.06.1931 te Oosthem, huwde Gatze Tjalsma, bakker te Oppenhuizen, zij overleed 14.12.1966 te Oppenhuizen.
THEUNIS DURKS,	geb. 28.05.1933 te Oosthem, volgt.
SYBREN DURKS,	geb. 28.05.1933 te Oosthem, volgt.
AGE DURKS,	geb. 16.11.1936 te Oosthem, volgt.
HARING DURKS,	geb. 29.07.1939 te Oosthem, volgt.
ANTJE,	geb. 16.07.1942 te Oosthem, verpleegster, huwde Sytze de Witte, bakker te Oosthem.
DURK THOMAS,	geb. 20.02.1948 te Oosthem, volgt.

ZOON VAN ANDRIES DOUWES NIJDAM EN REINTJE GEERTS DE VRIES

– X – 2068 – DOMINICUS ANDRIES NIJDAM, geb. 13.04.1822 te Leeuwarden, overl. 9.11.1889 aldaar, huwde in 1844 te Leeuwarden FROUKJE BANDA, geb. 28.12.1822 te Leeuwarden, overl. 14.03.1868 aldaar. Hij hertrouwde met HILKJE WESTERDIJK, geb. 13.01.1827 te Leeuwarden, overl. 24.02.1885 aldaar.

Kinderen:

REINTJE,	geb. 28.01.1845 te Leeuwarden, overl. 4.09.1919 ald., gehuwd met Wilhelm Frederik van der Vegte, geb. 5.11.1843, overl. 31.01.1917.
AKKE,	geb. 25.03.1847 te Leeuwarden, overl. 23.02.1924 ald., gehuwd met Fokke Ferwerda, geb. 18.12.1849 te Leeuwarden, overl. 27.02.1882 ald.

ANDRIES DOMINICUS, geb. 10.08.1851 te Leeuwarden, overl. 15.07. 1872 ald.
CHRISTOFFEL DOMINICUS, geb. 22.09.1854 te Leeuwarden, volgt.

C. v.d. S.

HUIZEN IN CANADA (2)
door nicht Geertje Wagenaar

In ons 2e huis hebben we 2 jaar gewoond. Toen wilde de farmer/eigenaar ineens hebben dat mijn man hem hielp met perziken plukken. Dat kón natuurlijk niet. Hij had ànder, aangenomen werk. Dus kregen we onenigheid en moesten we het huis uit.
We huurden weer een oud farm-huis. Er was wéér geen water in huis, maar een eindje van het huis af was een windmolen, die ook de pomp aan de gang kon maken, àls er wind was. Anders moest je de zwengel zo'n 30 keer op en neer halen vóór je water in de emmer kreeg.
Vaak, als het winderig was, ging ik met emmers en teilen naar de pomp om alles op te vullen zodat ik es een dag niet zèlf hoefde te pompen.
Eens, op een koude winterochtend had mijn man de grote teil vol laten lopen, voor hij naar zijn werk ging. Ik, in m'n ochtendjas, op blote voeten in de laarzen, ging vlug even mee om hem te helpen de teil naar binnen te dragen. Het was bitter koud en ik was al blij die dag tenminste niet naar de pomp te hoeven gaan. Maar, ik gleed uit en kreeg de hele teil met ijskoud water over me heen. Wat schold ik toen op alles in dit land. Ja, zo onlogisch ben je dan.
We waren toch vrijwillig hier gekomen en niemand had ons uit ons gerieflijke flatje in Rotterdam gestuurd. In dit huis brachten we ongeveer 5 jaren door. Góede jaren, de kinderen halen nog vaak herinneringen op. Het was zó knus daar in die grote woonkeuken op een koude winteravond. We waren allemaal verwoede lezers en dan zaten we om een enorm fornuis. De voeten op de ovendeur of op de rug van Tippie, de hond. Er stond altijd water te koken op dat fornuis en we slurpten hete chocolademelk.
Dat huis is verleden jaar afgebroken en dat vonden we allemaal spijtig. Het was een goede vriend.
De ooievaar kwam ons warempel weer op het spoor en het gezin werd verrijkt met de geboorte van nog een zoon, die we, als compensatie voor zijn gedwongen achterblijven in Nederland, naar m'n broer Frederik vernoemden.
Na zo'n 8 jaar als houthakkers en waterputters te hebben gefungeerd, waren we het wel es zat. Velen van onze kennissen hadden het al vèr gebracht: water en w.c. in huis.
Dàt waren tekenen van welstand.

Wij wilden die luxe ook wel wees es beleven. Het was ook lastig met die outhouses, als je b.v. bezoek had. Of – ergo – als je, zoals in die dagen gebeurde, je een vergadering aan huis had, of de kerkeraad.
Je had geen kerkgebouw, huurde een gebouw voor de zondagse kerkdiensten, maar in de week kon je er niet terecht. Dus kregen we het „zaakje" aan huis. In de koffiepauze moesten de broeders vaak eerst wat kwijt en dan kwam het héle Sanhedrin door de keuken marcheren, allemaal naar buiten voordat bepaalde ritueel. Het deed wèl wat àf van de waarde van hun ambt, vond ik toen. Dus gingen we op zoek naar een ander huis met meer gerieflijkheid. We vonden het aan het uiteinde van het stadje Blenheim, waar ook de „kerk" was. De kinderen konden nu lopende naar school in plaats van met de bus.

LEVEN IN DE PROVENCE - 11
Jan Tanis - Villecroze

Enkele van de in mijn vorige artikel aangekondigde verschillen vallen ook de leek dadelijk op. Een Nederlander, die hier op zomervakantie is en zich wat voor natuurzaken interesseert, ziet al spoedig dat er erg weinig vogels schijnen te zitten. Dat is tegelijk waar en niet waar. Wat het áántal vogels betreft, heeft hij zeker gelijk, maar wie serieus op onderzoek uitgaat ontdekt dat de hoeveelheid soorten erg meevalt. Dat er minder zijn is gemakkelijk te begrijpen: het landschap is veel droger dan in Nederland en vogels zijn nu eenmaal sterk aan water gebonden. Stromend water, boven- en ondergronds, is er genoeg, maar er zijn slechts enkele gespecialiseerde soorten, zoals de IJsvogel, de Waterspreeuw en de Grote Gele Kwikstaart, die daarop afkomen. Wat ontbreekt zijn voedselrijke plassen en meren met stilstaand water, moerassen en min of meer vochtige weiden. De kunstmatige stuwmeren zijn te steriel en daarop zie je doorgaans alleen maar wat rondzwervende meeuwen. Het gevolg is dat de indrukwekkende en voor Nederland zo kenmerkende groep van weidevogels en eendachtigen hier nagenoeg ontbreekt. Alleen in de trektijd zie je wel eens een groep Kieviten of hoog overvliegende Ganzen. Een andere belangwekkende groep, die van de roofvogels, is ook al slecht vertegenwoordigd. Dat komt, omdat de Franse jagers tot voor kort geen middel onbeproefd lieten deze „belagers van hun jachtwild" uit te roeien. Een kortzichtig standpunt, want in ons land weet iedereen tegenwoordig dat roofvogels een belangrijke functie hebben als opruimers van zieke en zwakke prooidieren en er zo voor zorgen dat de overblijvenden gezond en krachtig zijn. Daarbij komt dat door het wegvallen van roofvogels de kraaiachtigen, vooral de Ekster, zo talrijk geworden zijn dat die een veel hogere tol eisen van de kleinere soorten dan de roofvogels zelf: het zijn geduchte nestplunderaars die heel wat eieren en jongen buitmaken. En zo blijven in feite praktisch alleen zangvogels over. Die huizen voornamelijk in de uitgestrekte bossen en bossages,

waarmee een voornaam deel van het departement Var overdekt is. De dichtheid is gering door de droogte en het is begrijpelijk dat de meeste vogeltjes zich vestigen in de buurt van de bronnetjes en beekoevers om zo toch gemakkelijk aan het nodige drinken te komen. Toch zijn die bossen bijzonder afwisselend door het rijke scala van bomen en struiken, mogelijk gemaakt door de zeer vruchtbare bodem en de vochtige ondergrond van dit kalkgebied. De plantengroei heeft dus niet te lijden van de droogte en dat maakt niet alleen een rijke variatie in de vegetatie mogelijk maar ook van de daarop levende kleine dieren, vooral insekten. Wie belangstelling heeft voor vlinders, zweefvliegen, bijen, hommels en dergelijke vindt in deze bossen dan ook een ware schatkamer. En ook de insektenetende vogeltjes profiteren daarvan. Omdat die allemaal weer een voorkeur hebben voor bepaalde prooien kunnen er heel wat soorten in hetzelfde terrein leven zonder elkaar te beconcurreren. In een studie over drie broedseizoenen heb ik al ruim zeventig zangvogelsoorten kunnen vaststellen. Maar een oppervlakkige beschouwer ziet ze niet gemakkelijk, want ze zijn vaak moeilijk van elkaar te onderscheiden en ze leven zo verborgen dat je ze ook niet gemakkelijk te zien krijgt. Bovendien zijn de vogels hier aanmerkelijk schuwer dan in ons land, niet alleen wanneer er gejaagd wordt, maar ook in de zomer. Ze schijnen goed door te hebben dat de Fransman wel belangstelling voor hen heeft, maar dan toch vooral omdat ze zo lekker klaargemaakt kunnen worden met de Provençaalse kruiden, die de huisvrouwen zo goed weten te benutten. Toen ik het eens met een kennis uit Villecroze had over Tortelduiven zei hij: „O ja, dat zijn die beesten die je zo smakelijk kunt toebereiden met knoflook, marjolein en thijm in een sinaasappelsausje". Zangvogels moet je onder deze omstandigheden dan ook vooral determineren op het geluid en dat vereist een uitgebreide studie. Naast de bossen zijn ook de boomgaarden, tuinen en parken en bouwlanden in trek bij de kleinere vogels. Daar zitten dan ook zaadetertjes, zoals gorzen en vinkachtigen tussen. Ik zal u een soortenlijst besparen, omdat er heel wat bij zijn die je als Nederlander zelden of nooit te zien krijgt. Ik noem hier alleen enkele van de meest typische grotere vogels: Bijeneter, Hop, Wielewaal en Groene Specht en van de kleinere de ook in Nederland alom bekende soorten. Daar kun je trouwens toch aardige ervaringen mee opdoen. De gewone Roodborst bijvoorbeeld is hier talrijk maar onderscheidt zich van de onze, omdat hij duidelijk anders zingt: hij heeft een „zuidelijk dialect". Erg aardig is dat vanaf september de Roodborstjes uit noordelijker streken doortrekken. Die zingen dan ook nog, maar dan de ons vertrouwde wijsjes die we in Nederland zo goed kennen. Sommige blijven de hele winter over en zingen ook in januari en februari nog naar hartelust. Dit geldt ook voor de Zwartkop, die ook bij ons algemeen voorkomt in loofbossen en parken. Mezen zijn er ook legio, maar trekken hier niet zo gemakkelijk in nestkastjes en je ziet ze ook veel minder op de voertafeltjes in de winter.

Blijkbaar vinden ze gemakkelijk natuurlijke nestholten en kunnen ook in het koude seizoen gemakkelijk genoeg voedsel vinden. Tegen de verwachting in zijn hier betrekkelijk weinig huismussen en helemaal geen spreeuwen.

MARKTEN

In elke stad van enige betekenis heeft men nog oude marktpleinen. Vele pleinen dragen nog de namen van de 18e eeuw toen op de pleinen nog markten werden gehouden. Namen als Veemarkt, Paardenmarkt, Vismarkt komen herhaaldelijk voor.
Maar ook Groentemarkt, Bloemenmarkt en Eiermarkt.
Deze pleinen zijn heden ten dage vredige en schilderachtige ruimten, doch in vroegere eeuwen waren zij vol leven en bedrijvigheid, niet alleen door stadsgenoten maar ook door mensen uit de provincie, die naar de stad waren gekomen voor hun inkopen of handel te drijven.
Op bepaalde tijden van het jaar waren er ook nog jaarmarkten. Daar kwamen de kooplieden en handelaren van heinde en ver, zelfs van over de landsgrenzen, als Italianen, Spanjaarden, Fransen, Duitsers, Moren, Egyptenaren, Zigeuners en Turken.
Ze boden te koop aan, sieraden, snuisterijen, prachtige stoffen, garnituren, platen, zeldzame stenen, waaiers en alles wat de burgers konden gebruiken. En tussen al deze kramen en stalletjes, waren de tenten opgeslagen van de kwakzalvers en "tantmeesters" van berenleiders en acrobaten.
Reeds in de vroege morgenuren hadden de vreemde kooplieden zich voor de poorten der stad opgesteld met huifkarren, handwagens, paarden en ezels. Na het luiden van de poortklok werden ze belast en beladen binnengelaten en zochten in alle haast een goede plaats op, op het marktterrein. Doch ook velen waren gekomen langs de vaart, met hun schepen en schuiten, volgeladen met voedingsmiddelen, fruit en versnaperingen.
De steden hadden in de 18e eeuw nog veel van hun middeleeuws aanzien behouden. Zij waren meestal nog omringd met hoge stenen muren en wallen, voorzien met bastions en bolwerken, met versterkte poorten en zware wachttorens. Geen vreemdeling kon de stad binnengaan zonder de poortwacht te hebben gepasseerd en door hem te zijn gecontroleerd. Want er werd streng en nauwkeurig toegezien dat geen verdachte lieden het de burgers onveilig en lastig zouden maken.
De klokkers waren de verkondigers van de opening van de jaarmarkten, die soms weken aaneen zou duren.
Dan was er vreugde onder de burgerij. De families trokken naar het jaarmarktplein, om het vreemde en ongewone te bewonderen en om hun inkopen voor het gehele jaar te doen.
De jaarmarkt zou hen, naar zij hoopten, datgene brengen, waarnaar hun verlangen reeds lang was uitgegaan.

De jaarmarkt was wel de gewichtigste in de stedelijke samenleving, doch niet de enige markt die werd gehouden. Op bepaalde dagen van het jaar waren er ook andere markten, bijv. paardenmarkt.
Tot de markten, die dagelijks werden gehouden, behoorden in de eerste plaats de groenten- en de fruitmarkt. Dat was een markt die meer in het bijzonder voor "moeder de vrouw" was bestemd. Elke morgen ging zij, vergezeld van haar maerte, naar de markt om daar de inkopen voor de maaltijden te doen. Zij slenterde langs de vele stalletjes om te zien of er iets van haar gading was, onderhandelde met de koopvrouw en dan werden de inkopen in de emmer van de maerte geborgen.
In het begin van de 18e eeuw kende men de aardappel nog niet, althans niet in Europa. In Engeland was hij reeds in het laatst van de 16e eeuw door Hawkins en Raleich uit Amerika ingevoerd.
In Nederland bleef de aardappel lange tijd als merkwaardigheid beperkt, tot een zekere heer Vegelin van Claerbergen te Joure hem in zijn buitenplaatsen liet zetten. Daardoor kwam Herman Knoop er toe, om ze te kweken in de tuin van Maria Louise, de weduwe van Jan Willem Friso, en het verhaal wil, dat de aardappel op 13 december 1742 het eerst op de tafel van de prinses verscheen, toen haar zoon Willem IV er met zijn gemalin dineerde. Het duurde echter nog lange tijd eer de aardappel populair zou worden.
Een zeer bijzondere markt was de vismarkt. Deze had veelal een ander aanzien, omdat daar geen stalletjes en tentjes waren opgeslagen, doch de verkoop aan vaste "banken" geschiedde, die altijd "over-luifeld" veelal voor de huizen der verkopers waren ingericht.
Feitelijk werd alles wat tot de dagelijkse behoeften van het gezin behoorde, op de markt gekocht.
Het bezorgen van de waren aan huis was in die jaren nog niet bekend. Ook niet van melk en het brood.
Had de bakker zijn broden gereed, dan ging hij over de onderdeur van zijn winkel op de hoorn blazen om zijn klanten te verkondigen, dat zij bij hem terecht konden.
De markt was in de 18e eeuw het middelpunt der stad, de plaats waar zich het stedelijk leven van elke dag afspeelde.

EEN BLIK OP DE WERELD (1)

Al bijna een eeuw, sinds het eind van de Napoleontische oorlogen in 1815, was er geen belangrijk internationaal conflict meer geweest. Er had zich een verbazingwekkende vooruitgang voorgedaan in wetenschap en uitvindingen gepaard aan een groei van enorme industrieën die een wonderbaarlijk overvloed van nuttige produkten uitstortten. De mens dacht misschien al het stadium te hebben bereikt dat vrede en voorspoed universiteit zouden zijn.
Maar dat toekomstbeeld dat het begin van deze eeuw bood, zou verbrijzeld

worden door een explosie die de wereld tot nu toe in beroering en gisting heeft gehouden.
U weet het immers nog die bekende datum 28 juni 1914 toen de vonk in het kruid geworpen werd toen aartshertog Frans Ferdinand - de rechtmatige troonopvolger van Oostenrijk - Hongarije - in Sarajexo werd vermoord.
De Eerste Wereldoordlog was begonnen.
Toen openbaarde zich waartoe de mens in staat is. Gruwelijkheden, die zich met geen pen laten beschrijven.
De consentratie-kampen werden bezet en nieuwe werden opgericht, waarin de bijeengejaagden gefolterd werden. De mensen, die niet bruikbaar geacht werden de legers te versterken, leden honger en gebrek. De beest-mensen werden losgelaten op de slagvelden en in de kampen met geraffineerd materiaal.
En de tegenwoordige wereld ziet er niet veel beter uit, misschien in menig opzicht slechter.
In een Engels blad las ik een dezer dagen over het tegenwoordige wereldbeeld.
Zinloze moorden, oorlogen, gijzelingen, geweld, dit alles is haast aan de orde van de dag en bevreesde burgers en slachtoffers vragen zich af: "Waar gaat het met deze wereld heen?"
Is het niet zo dat naarmate de wereldtoestanden verergeren, de mensen in het algemeen, "zichzelf ongevoelig maken en het vermogen verliezen om de zaken in het juiste perspectief te zien?
De jongeren zeggen, wij zijn er mee opgegroeid met de dagelijkse gruwelen en verslechterende sociale omstandigheden. Wij hebben nooit iets anders meegemaakt.
Maar sommige ouderen kunnen zich nog een andere tijd herinneren.
De geschiedenis van het heden laat ons ziensdat een maatschappij een bepaald niveau van wrede moraliteit zich moet handhaven om te kunnen voortbestaan.
In een recente lezing heeft de voormalige Britse premier Harold Macmillan het beeld teruggeroepen van de wereld van zijn jeugd. In de tijd van koningin Victoria verwachtte men dat de toekomst een "automatische vooruitgang" zou brengen.
Alles zou steeds beter worden. Maar plotseling en onverwacht kwam op een ochtend in 1914 een einde aan dat alles. Toch was het toen anders dan nu.
Er was een algemeen gevoel van zekerheid, dat nu ontbreekt.
Hoe weinigen beschouwen zekerheid tegenwoordig als iets vanzelfsprekends?
Denk eens hierbij aan de vluchtelingen. Ze zijn alles kwijtgeraakt, zelfs hun tranen. Ze hebben gehuild tot ze geen tranen meer hadden.
Na het einde van de Tweede Wereldoorlog heeft men uitgerekend zijn er 150 oorlogen gestreden, waarin 25 miljoen mensen het leven hebben verloren.
In brede kring zijn historici het erover eens dat de eerste Wereldoorlog de

eerste oorlog op wereldomvattende schaal was.
Het was een periode dat iedere volwassen burger in Europa zowel fysiek als mentaal, bij de oorlog betrokken was.
En thans is er een toenemen van de wetteloosheid.
Men is bang voor zijn medemens, zelfs bang om met een onbekende in een lift te stappen.
Toenemende misdadigheid is niet alleen een probleem in grote steden. Zelfs in betrekkelijk kleine provinciesteden is het niet gewenst zich 's avonds op straat te begeven.
Mensen zijn veel van hun naastenliefde kwijtgeraakt. Zouden wij het punt gaan bereiken, dat wij beneden het levensniveau komen?

Uit het trouwboek van Hilversum:

2 Februari 1808. Huwelijksche Geboden:
Teunis de Groot, meerderjarig Jonge Man, geboren en wonende alhier, met Cornelia van Es, meerderjarige Jonge Dochter, geboren te Soest en alhier woonachtig.
3= 10 en 17 Februari 1808. De Bruid op de door Storm en Sneeuwjagt noodlottige Vrijdag den 12-en Februari 1808 komende van hare Moeder te Soest - op de Heyde - met nog een Buurvrouw beide verongelukt.
In de afgelopen winter heeft in het Noorden van ons Land de sneeuw haar offers geëisd, wat dan in 1808 de reden was, dat het voorgenomen huwelijk niet kon worden voltrokken.

Voorzitter:	T. Nijdam, Coornhertstraat 12, 8913 HK Leeuwarden. telefoon 058 - 122167
Secretaris-penningmeester:	C. v.d. Schoot Azn., Heerenhage 205, 8446 DE Heerenveen, telefoon 05130–24792.

LEDEN

H. Nijdam-Smit	Boerhaavelaan 113, 9728LK Groningen, tel. 050–253701.
K. Nijdam	Talmahiem, Kamer 15, 8561 DE Balk, tel. 05140–3033.
W. Wijnia	Angelsloërdijk 225, Statenhoek, 7824 AH Emmen, tel. 05910–22068.
J. de Vries-Draaisma	Joh. Winklerwei 445, 8915 EZ Leeuwarden, tel. 058 - 122621

POSTREKENING	82 67 24
REKENING RABOBANK	gironummer 81 46 57, rekeningnummer 32.64.308, beide ten name van Penningmeester Nijdamstra Stichting te Heerenveen.
FAMILIEBLAD	"DE NIJDAMSTRA–TYNGE". lid/abonnee f. 16,– per jaar. (Vóór 31 maart betalen.) Halfjaarlijks f. 8,– mits betaling plaats vindt vóór 31 januari/juli. Donateurs/leden f. 8,– per jaar. Dezelfde voorwaarden als hierboven vermeld.
REDAKTIE	T. Nijdam, Coornhertstraat 12, 8913 HKLeeuwarden.

BIJ ONBESTELBAARHEID GAARNE RETOUR AAN: Coornhertstraat 12, 8913 HK Leeuwarden. (zo mogelijk opgave van nieuw adres.)